

prof. dr hab. med. Robert Latosiewicz¹

profesor emerytowany Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

ASPEKTY MEDYCZNO-PRAWNE ZACHOWANIA TAJEMNICY ZAWODOWEJ FIZJOTERAPEUTY

MEDICAL AND LEGAL ASPECTS OF PHYSIOTHERAPIST'S PROFESSIONAL CONFIDENTIALITY

Streszczenie

W pracy przedstawiono uwarunkowania dotyczące obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej wynikające z artykułu 9 pkt. 3 Ustawy z dnia 25 września 2015 roku o zawodzie fizjoterapeuty. Strona podmiotowa obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej dotyczy każdego fizjoterapeuty udzielającego świadczeń zdrowotnych, niezależnie od formy zatrudnienia czy też wykonywania pracy. Obejmuje również informacje pozyskane przy wykonywaniu czynności służbowych jako funkcjonariusz publiczny. Strona przedmiotowa obowiązku dotyczy zakresu informacji dyskrecjonalnych, a zwłaszcza informacji dotyczących diagnozy i leczenia pacjenta oraz informacji natury osobistej. Omówione zostały możliwe niedozwolone formy ujawnienia i wykorzystania informacji, a także działania i zaniechania działań mogące narazić na odpowiedzialność karną z tytułu art. 266 kodeksu karnego. Zakres temporalny (czasowy) obowiązku zachowania tajemnicy

¹ <https://orcid.org/0000-0003-1934-4607>, e-mail: rlatos@gmail.com

Latosiewicz, R. (2025). *Aspekty medyczno-prawne zachowania tajemnicy zawodowej fizjoterapeuty*. W: E. Rutkowska, D. Wysokińska (red.), *Dyscypliny komplementarne fizjoterapii – edycja druga* (s. 9-16). Biała Podlaska: Akademia Bialska im. Jana Pawła II. https://doi.org/10.29316/9788368103250_1

zawodowej jest rozciągnięty od momentu uzyskania informacji i nie wygasa nawet po śmierci pacjenta. W części końcowej omówiono zasady zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej wynikające ze zgody pacjenta, upoważniania do przekazania informacji osobom bliskim oraz postępowanie związane z przekazywaniem informacji na potrzeby wymiaru sprawiedliwości.

Słowa kluczowe: fizjoterapia, deontologia, tajemnica zawodowa

Abstract

The study presents the conditions for professional confidentiality resulting from Article 9(3) of the Act of September 25, 2015, on the profession of physiotherapist. The subjective aspect of the obligation to maintain professional confidentiality applies to every physiotherapist providing health services, regardless of the form of employment or work. It also covers information obtained while performing official duties as a public official. The subject matter of the obligation concerns the scope of discretionary information, in particular information concerning the diagnosis and treatment of a patient and information of a personal nature. Possible prohibited forms of disclosure and use of information are discussed, as well as actions and omissions that may expose a person to criminal liability under Article 266 of the Criminal Code. The temporal scope of the obligation of professional confidentiality extends from the moment the information is obtained and does not expire even after the patient's death. The final part discusses the rules for exemption from the obligation of professional confidentiality resulting from the patient's consent, authorization to disclose information to relatives, and proceedings related to the disclosure of information for the purposes of justice.

Keywords: physiotherapy, deontology, professional confidentiality

Wstęp

Praktycznie do roku 1997 odpowiedzialność zawodowa pracowników medycznych regulowana była na podstawie przepisów ustawy z roku 1950 (Ustawa z dnia 18 lipca 1950 roku o odpowiedzialności

zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia, Dz. U. z 1950 r., Nr 36, poz. 332). Stopniowe usamodzielnianie się poszczególnych grup zawodowych w ochronie zdrowia wymusiło konieczność określenia nowych ram etycznych uwzględniających specyfikę wykonywania danego zawodu. Pierwsza próba zdefiniowania etosu zawodu fizjoterapeuty w Polsce została podjęta jeszcze przed formalnym jego wyodrębnieniem jako samodzielnego zawodu medycznego. W 2009 roku został opublikowany Kodeks Etyczny Fizjoterapeuty Rzeczypospolitej Polskiej (Kiebzak, 2009). Ustawa o zawodzie fizjoterapeuty z dnia 25 września 2015 roku (Ustawa o zawodzie fizjoterapeuty, Dz. U. z 2015 r. poz. 1994) dość lakonicznie zdefiniowała obowiązek zachowania w tajemnicy informacji związanych z pacjentem uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu poprzez odesłanie do innego aktu normatywnego – przepisów Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Dz. U. z 2024 r. poz. 581 t.j.). Od początku rodziło to pewne wątpliwości interpretacyjne, gdyż konieczność zachowania tajemnicy zawodowej wynika pośrednio także i z innych przepisów prawa, np. przepisów prawa karnego. Problemami tymi zajął się m.in. II Krajowy Zjazd Fizjoterapeutów w 2022 roku, który określił aktualnie obowiązujące zasady etyki zawodowej fizjoterapeuty (Załącznik 2 do Uchwały Nr 25/II KZF/2022 II Krajowego Zjazdu Fizjoterapeutów Warszawa, 27-29.05.2022).

Celem rozdziału jest przedstawienie strony podmiotowej i przedmiotowej obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, jej zakresu czasowego oraz niektórych zasad zwolnienia z tego obowiązku.

Strona podmiotowa obowiązku

Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej dotyczy każdego fizjoterapeuty udzielającego świadczeń zdrowotnych, niezależnie od formy zatrudnienia czy też wykonywania pracy. Wynika to wprost z art. 9, par. 3 wspomnianej wyżej Ustawy o zawodzie fizjoterapeuty. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej dotyczy również osób uczestniczących przy w udzieleniu świadczeń zdrowotnych

z zakresu fizjoterapii (asystent medyczny, wolontariusz) oraz osób wykonujących czynności pomocnicze przy udzieleniu takich świadczeń (rejestratorka, sekretarka). Obowiązkiem są objęci także studenci kierunków medycznych, a w tym studenci kierunku fizjoterapia na uczelniach wyższych. Podstawą prawną jest art. 266 § 1 kodeksu karnego (Kodeks karny, Dz. U. z 2025 r. poz. 383 t.j., art. 266 – Ujawnianie informacji w związku z wykonywaną funkcją). Z kolei § 2 tego samego artykułu nakłada obowiązek zachowania w tajemnicy informacji pozyskanych przy wykonywaniu czynności służbowych jako funkcjonariusz publiczny. Dotyczy to fizjoterapeutów powołanych na stanowiska konsultanta krajowego, konsultanta wojewódzkiego oraz organów Krajowej Izby Fizjoterapeutów (m. in. rzeczników oraz członków sądów dyscyplinarnych).

Strona przedmiotowa obowiązku

Zakres informacji dyskrecjonalnych jest obszerny i nie ogranicza się tylko do informacji dotyczących leczenia pacjenta, lecz obejmuje również informacje natury osobistej (stan cywilny, wyznanie, orientacja seksualna) oraz informacje o uwarunkowaniach społecznych (rodzina, zawód, status materialny i in.). Przykładowymi informacjami chronionymi są:

- informacje dotyczące diagnozy i leczenia (rozpoznanie/a, wyniki badań, metody leczenia, postępy w leczeniu, wyniki leczenia, wcześniejsze kuracje),
- informacje dotyczące ogólnego stanu zdrowia i korzystania z opieki medycznej,
- informacje natury osobistej dotyczące sytuacji rodzinnej, majątkowej, życia zawodowego, zaangażowania społecznego, preferencji seksualnych, zachowań obyczajowych i religijnych,
- informacje uzyskane od rodziny pacjenta,
- informacje dotyczące pacjenta uzyskane od innych pracowników medycznych (np. w trakcie konsultacji),
- informacje medyczne utrwalone na nośnikach (np. wyniki badań laboratoryjnych, obrazowych i in.),

- informacje natury orzeczniczej i administracyjnej (zaświadczenia o stanie zdrowia, orzeczenia, opinie sądowe, skierowania na leczenie i rehabilitację),
- informacje dotyczące osób trzecich (członków rodziny, znajomych i współpracowników pacjenta, itp.) (Jaskuła, 2023).

Do celów praktycznych należy przyjąć, że generalnie decydujący jest fakt pozyskania informacji w związku z wykonywaniem zawodu, a nie sama treść informacji.

Zakres temporalny (czasowy)

Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej rozpoczyna się bezpośrednio po uzyskaniu informacji chronionej. Obowiązek trwa nieprzerwanie i nie wygasa ani za życia, ani po śmierci pacjenta. Co istotne, obowiązek zachowania tajemnicy nie ustaje po zaprzestaniu działalności zawodowej przez fizjoterapeutę.

Przykładowymi, niedozwolonymi formami ujawnienia i wykorzystania informacji dyskrecjonalnej są:

- przekazanie informacji o stanie zdrowia lub leczeniu w obecności innych chorych lub innych osób,
- informowanie nieupoważnionych członków rodziny o stanie zdrowia lub terapii pacjenta,
- przekroczenie zakresu upoważnienia,
- publiczne udzielenie informacji o stanie zdrowia lub leczeniu pacjenta (np. dziennikarzom),
- udzielenie informacji o pacjencie personelowi medycznemu, który nie uczestniczy w procesie leczenia,
- złożenie zeznań przed sądem lub prokuratorem pomimo braku zwolnienia z zachowania tajemnicy zawodowej (Jaskuła, 2023).

Zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej

Co do zasady zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, a tym samym przekazania informacji dyskrecjonalnych może nastąpić na podstawie zgody samego pacjenta. Zgoda może mieć formę ustną, jednak zasadniczo może nastąpić to tylko

w obecności i przy pełnej świadomości chorego. Chory może przy tym wyrazić zgodę na udzielenie informacji osobie trzeciej w całości lub w części. W sytuacjach nieobecności lub nieświadomości pacjenta przekazanie informacji może nastąpić wyłączenie na podstawie wcześniejszego pisemnego upoważnienia i tylko osobie/osobom wskazanym w tymże upoważnieniu (Ustawa z dnia 6 listopada 2008 roku o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Dz. U. z 2024 r. poz. 581 t.j.).

Z obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić postanowienie sądowe w zakresie przekazywania informacji lub dokumentacji medycznej na potrzeby wymiaru sprawiedliwości (prokuratura lub sąd). Dotyczy to także występowania przed sądami powszechnymi w charakterze świadka lub biegłego. Zwolnienie z zachowania tajemnicy zawodowej może dotyczyć również postępowań przed organami Krajowej Izby Fizjoterapeutów (Rzecznik Dyscyplinarny, Sąd Dyscyplinarny, Wyższy Sąd Dyscyplinarny, Rzecznik Praw Fizjoterapeutów, Krajowy Zespół Kontrolerów). W takich sytuacjach wszczęcie postępowania następuje po uzyskaniu zgody pacjenta na dostęp do indywidualnej dokumentacji medycznej, natomiast niezbędna do rozstrzygnięcia skargi zbiorcza dokumentacja medyczna powinna być zanonimizowana.

Zwolenie z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej może wynikać *expressis verbis* z innych przepisów prawa (ustaw). Zwolnienia te mają jednak charakter ograniczony do określonych okoliczności:

- czyny prawnie zabronione, w tym przestępstwa zabójstwa, spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, zgwałcenia lub wykorzystania seksualnego małoletniego, zgwałcenia kazirodzkiego, zgwałcenia zbiorowego – zwolnienie wynikające z art. 240 kodeksu karnego (Kodeks karny. art. 240. Karalne niezawiadomienie o czynie zabronionym, Dz. U. z 2025 r. poz. 383 t.j.),
- postępowania przed sądami karnymi powszechnymi i zawodowymi – zwolnienie wynikające z kodeksu postępowania

karnego lub ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku praw pacjenta (Ustawa z dnia 6 listopada 2008 roku o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Dz. U. z 2024 r. poz. 581 t.j.),

- postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej
 - zwolnienie wynikające z art. 91 ustawy o zawodzie fizjoterapeuty (Ustawa o zawodzie fizjoterapeuty z dnia 25 września 2015 roku, Dz. U. z 2015 r. poz. 1994),
- obowiązek zawiadomienia o przestępstwie wynikającym z przemocy domowej – zwolnienie wynikające z art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 t.j.).

Podsumowanie

Kodeks deontologiczny zawodu fizjoterapeuty zmienia się i dostosowuje do realiów współczesnej medycyny. Jest jednak pewną podwaliną tworzącą hierarchię norm i umożliwiającą dokonanie wyboru w sytuacjach konfliktowych. Jedną z norm jest niewątpliwie zasada zachowania tajemnicy zawodowej, której źródłem jest fragment przysięgi ojca medycyny – Hipokratesa (460-375 p.n.e.): „Cokolwiek przy leczeniu albo też poza leczeniem w życiu ludzi ujrzę lub usłyszę, czego ujawniać nie można, milczał o tym będę, za świętą tajemnicę to mając” (Brzeziński, 2012, s. 23).

Literatura

1. Brzeziński, T. (2012). *Etyka lekarska*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
2. Jaskuła, A. (2023). *Przestępstwa przeciwko ochronie informacji*. W: R. Tymniński (red.), *Kodeks karny. Przepisy stosowane w sprawach medycznych* (s. 399-496). Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
3. Kiebzak, W. (2009). Kodeks Etyczny Fizjoterapeuty Rzeczypospolitej Polskiej. *Fizjoterapia Polska*, 9, 266-272.

Akty prawne

1. Kodeks karny. Art. 240. Karalne niezawiadomienie o czynie zabronionym (Dz. U. z 2025 r. poz. 383 t.j.).
2. Kodeks karny. Art. 266. Ujawnianie informacji w związku z wykonywaną funkcją (Dz. U. z 2025 r. poz. 383 t.j.).
3. Ustawa o zawodzie fizjoterapeuty z dnia 25 września 2015 roku (Dz. U. z 2015 r. poz. 1994).
4. Ustawa z dnia 18 lipca 1950 roku o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia (Dz. U. z 1950 r. Nr 36, poz. 332).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 t.j.).
6. Ustawa z dnia 6 listopada 2008 roku o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581 t.j.).
7. Załącznik 2 do Uchwały Nr 25/II KZF/2022 II Krajowego Zjazdu Fizjoterapeutów. Warszawa, 27-29.05.2022. Pobrane z: <https://kif.info.pl/wp-content/uploads/2022/05/uchwala-nr-25-II-KZF.pdf> (dostęp: 25.05.2025).